

ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

Factors Affecting the Performance on Basic Public Health of the Village Public Health Volunteers in Srichiangmai District, Nongkhai Province

เอกรินทร์ โปตะเวช¹ เรืองยศ จันทรสามารถ² เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร³ และยุภาพร ยูภาศ⁴

Eakarin Potavech,¹ Ruengyot Chansamart,² Saowwalak Kosolgitiumpron³ and Yupaporn Yupart⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ ประการแรก เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ประการที่สอง เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและ ประการที่สาม เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย กลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีเวลาปฏิบัติงานในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จำนวน 240 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ทางสถิติ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย จำนวน 5 ตัวแปรคือ เพศ สถานที่ตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน การได้รับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณ การปฏิบัติงานในงานสาธารณสุขมูลฐาน เจตคติในงานสาธารณสุขมูลฐานและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .47 มีผลต่อตัวแปรอิสระทั้ง 10 ตัว อธิบายการผันแปรในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ได้ร้อยละ 47.52

2. ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับสูง มีเจตคติในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก

3. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ควรจัดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อให้ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างต่อเนื่อง ควรมีการประชาสัมพันธ์งานศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการอบรม ให้ความรู้ด้านนโยบายแก่

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

⁴ อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

คณะกรรมการศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ส่งเสริมบทบาทให้มากยิ่งขึ้นเพื่อ เป็นที่ยอมรับขององค์กร
อื่นๆ สถานีอนามัยมีการจัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบเยี่ยมเยียนแนะนำให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน ติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ
สนับสนุนให้ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน มีสถานที่ปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นเอกเทศ และ
สนับสนุนเครื่องเขียน แบบพิมพ์ เอกสาร สิ่งพิมพ์ ให้เพียงพอในการดำเนินงานคณะกรรมการศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน
มีความเป็นธรรมในการปฏิบัติต่อชุมชนรับผิดชอบในการกระทำ และเคารพสิทธิของชุมชน ควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน 3 ปี
5 ปี ให้ชัดเจนในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน

คำสำคัญ : การปฏิบัติงาน สาธารณสุขมูลฐาน อาสาสมัครสาธารณสุข

ABSTRACT

The purposes of this research were: firstly, to study the factors affecting the performance on basic public health of the village public health volunteers in Srichiangmai District, Nongkhai Province; secondly, to study the performance levels of the village public health volunteers; and thirdly, to study the recommendations concerning the performance of the village public health volunteers in Srichiangmai District, Nongkhai Province. The sample consisted of 240 village public health volunteers who had performed their duty in the village public health centers in Srichiangmai District. The instrument used was a rating scale survey questionnaire. The analysis employed a computer program. The statistics used included percentage, mean, standard deviation, correlation coefficient, and linear multiple regression.

The findings are as follows:

1. Five variables were the factors affecting the performance of the village public health volunteers in Srichiangmai District, Nongkhai Province. They were: gender; the location of the office; the provision of materials, equipment and budget; the performance in basic public health, the volunteers' attitude toward basic public health and their performance motive. The correlation coefficient was .47 which affected all the 10 independent variables. This describes 47.5 percent of the variation in the performance of the village public health volunteers in Srichiangmai District, Nong Khai Province.

2. The performance level of the village public health volunteers in Srichiangmai District, Nongkhai Province was in the high level. The attitude in their performance was in the high level and the performance motive was also in the high level.

3. The recommendations concerning the performance of the village public health volunteers in Srichiangmai District, Nongkhai Province include the following: budget should be allocated in order that the community basic public health centers can carry out activities useful for the community continuously; public relations concerning the work of the basic public health center should be carried out continuously; training should be organized to transmit policy and knowledge to the committee of the basic public health centers, at least once a year; the roles of the basic public health centers should be enhanced to gain recognition from other agencies; officers should be assigned to visit the basic public health centers to give advice and boost the workers' morale; follow-up and evaluation should be carried out regularly; the basic

public health centers should be supported to provide a separate office for the village public health volunteers and should adequately provide them with stationery, forms, documents and printed materials necessary for the work of the basic public health centers; the village public health volunteers should be fair to the community, be responsible for their performance and be respectful to community resolution; 3-year and 5-year operation plans of the basic public health centers should be clearly written.

Keywords : performance, basic public health, village public health volunteer

บทนำ

การจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) จะเน้นในด้านความมีพอ ประมาณ พออยู่พอกิน ในการดำรงชีวิตโดยยึดหลักปรัชญา “เศรษฐกิจ พอเพียง” ชี้นำ “สุขภาพพอเพียง” และ “หมู่บ้าน จัดการสุขภาพ” ส่งผลให้อาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐาน (อสม.) ต้องเข้าใจแนวคิดการพัฒนาสุขภาพแนวใหม่ จำเป็น ต้องอบรมฟื้นฟูทักษะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ เพื่อให้พร้อมในการปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงไป

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย ดำเนินงาน ตามแผนงานสาธารณสุขมูลฐานตามข้อกำหนดไว้ในแผน พัฒนาสาธารณสุขของจังหวัดหนองคาย (พ.ศ. 2545 - 2549) ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งด้านวัสดุอุปกรณ์และ งบประมาณในการบริหารจัดการในศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน ชุมชน นอกจากนั้นยังได้รับการสนับสนุนทางด้านวิชาการ เช่น การอบรมต่อเนื่องของอาสาสมัครสาธารณสุขเดือนละ 1 ครั้ง การศึกษาดูงาน การได้รับข้อมูลข่าวสาร และการเยี่ยมนิเทศ งานจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และรวมถึงการอบรมผู้นำชุมชน ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก และสมาชิกกรรมการ บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบลที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงาน สาธารณสุขมูลฐานชุมชน

อย่างไรก็ตามแม้ว่าการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน พบว่าประสิทธิผลของกิจกรรมที่ยังไม่เด่นชัด และการปฏิบัติงาน ในหลายกรณียัง พบว่า เครือข่ายพื้นฐานที่สร้างขึ้นเพื่อ พัฒนางานสาธารณสุขซึ่งรวมถึงบุคลากร คือ อาสาสมัคร สาธารณสุข และกองทุนยาเวชภัณฑ์ กองทุนโภชนาการ และ อื่นๆ ยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อำเภอศรีเชียงใหม่ ได้ ปฏิบัติงานตามนโยบายการพัฒนาสาธารณสุข ด้วยการใช

กลวิธีการสาธารณสุขมูลฐานเป็นแนวทางสำคัญในการดำเนินงาน ในทุกๆ ด้าน มีอาสาสมัครสาธารณสุขเป็นผู้มีบทบาท สำคัญ มีประชากรรวมทั้งสิ้น จำนวน 32, 337 คน จำนวน ครวเรือน 7, 145 ครวเรือน จำนวนหมู่บ้าน 43 หมู่บ้าน มีอาสาสมัครสาธารณสุข จำนวน 600 คน (โรงพยาบาล ศรีเชียงใหม่, 2549 : 2)

จากการรายงานของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด หนองคาย พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขไม่ปฏิบัติงานที่ได้รับ มอบหมายและการรายงานข้อมูลยังไม่ถูกต้อง การ บริการ ประชาชนในชุมชนให้มีสุขภาพดี และมีผลการดำเนินงาน การ ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้านได้แก่ด้านการบริหารจัดการ ศสมช. ด้านการ ปฏิบัติงานใน ศสมช. ด้านการแก้ไขปัญหาระดับหมู่บ้าน ด้าน การพัฒนากลุ่ม อสม. ด้านการพัฒนากลุ่มผู้นำชุมชน เพียง ร้อยละ 41.35 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย, 2547 : ไม่มีเลขหน้า)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้ผู้ วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อ การปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสา สมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน สถานที่จัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน ชุมชน การได้รับนิเทศงาน การได้รับสิ่งสนับสนุนและ งบประมาณการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน เจตคติและ แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลในการหาแนวทางพัฒนาเพิ่ม คักยภาพให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขให้มีความสามารถในการ ปฏิบัติงานด้านการสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดนอก จากนั้น ยังจะเป็นประโยชน์ต่อ

ประชาชนในการได้รับการอย่างทั่วถึงจะนำไปสู่การมีสุขภาพดีถ้วนหน้าอย่างถาวรดังที่องค์การอนามัยโลกกำหนดไว้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย
2. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน สถานที่จัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน การได้รับนิเทศงาน การได้รับสิ่งสนับสนุนและงบประมาณ การปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน เจตคติและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
2. ระดับในการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับปานกลาง

ขอบเขตการวิจัย

1. **ขอบเขตด้านสถานที่** คือ ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ในเขตอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย

2. **ขอบเขตด้านตัวแปร** ที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variables) คือ

- 2.1.1 เพศ
- 2.1.2 อายุ
- 2.1.3 อาชีพ
- 2.1.4 ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน
- 2.1.5 สถานที่จัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน

2.1.6 การได้รับนิเทศงาน

2.1.7 การได้รับสิ่งสนับสนุนและงบประมาณ

2.1.8 การปฏิบัติงานในงานสาธารณสุขมูลฐาน

2.1.9 เจตคติในงานสาธารณสุขมูลฐาน

2.1.10 แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent variable) คือ

การปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน ตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานมาแล้วไม่น้อยกว่า 1 ปี ในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย จำนวน 600 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ปฏิบัติงานในเขตอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย จำนวน 240 คน ที่ได้จากการกำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตร ทาร์โรว์ ยามาเน่

เครื่องมือการวิจัย

1. **ลักษณะของเครื่องมือ** ที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน สถานที่จัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน การได้รับการนิเทศงาน และการได้รับสิ่งสนับสนุนและงบประมาณ ซึ่งมีลักษณะคำถามที่เป็นแบบการเลือกตอบและให้กรอกตามจริง

ตอนที่ 2 การปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ซึ่งครอบคลุมเนื้อหาทั้ง 14 องค์ประกอบ มีลักษณะเป็นมาตราส่วน จำนวน 17 ข้อโดยพิจารณา จากคะแนนการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ในศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน มีการจัดกลุ่มการปฏิบัติงาน เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับต่ำ ระดับปานกลาง ระดับสูง

ตอนที่ 3 เจตคติและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน
สาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุข มีลักษณะเป็น
มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ เจตคติใน
งานสาธารณสุขมูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ
หมู่บ้าน

ตอนที่ 4 ความคิดเห็นข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในศูนย์สาธารณสุข
มูลฐานชุมชน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้น
ตอน ดังนี้

2.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เพื่อขอความร่วมมือในการ
เก็บรวบรวมข้อมูล ไปยังนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด
หนองคาย ในการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง

2.2 การเก็บข้อมูลจากอาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้าน โดยการนัดอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ
หมู่บ้าน ตามวัน เวลา และสถานที่ ซึ่งเจ้าหน้าที่สาธารณสุข
นัดหมายโดยคำนึงความสะดวกของอาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้านเป็นสำคัญ โดยผู้วิจัยร่วมกับผู้ช่วยเหลือเก็บ
ข้อมูลให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน สอบถาม
แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2.3 เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากอาสา
สมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พิจารณาความสมบูรณ์ของ
แบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาวิเคราะห์
ข้อมูลต่อไป

3. การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ จะนำมาจัดหมวดหมู่และ
บันทึกคะแนนแต่ละข้อแต่ละคน คงไว้ในแบบรหัส (Coding)
หลังจากนั้นจึงนำไปวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้
โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อวิเคราะห์ทางสังคมศาสตร์ (Statistic
package for the social science) ซึ่งประกอบด้วยสถิติที่ใช้
ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive
method) สถิติที่ใช้ คือ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย และ
ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์
ข้อที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร
สาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ดังนี้

3.2.1 วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์
เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ
การปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน ของอาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้าน กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3.2.2 วิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณเชิง
เส้นตรง เพื่ออธิบายปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุข
มูลฐาน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยใช้การ
วิเคราะห์แบบกำหนดตัวแปรเข้าในสมการทั้งหมด เพื่ออธิบาย
ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐาน ของอาสา
สมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ใช้การวิเคราะห์แบบกำหนด
ตัวแปรเข้าไปในสมการทั้งหมด (Enter method)

3.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์
ข้อที่ 2 ศึกษาระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข
ประจำหมู่บ้านต่องานสาธารณสุขมูลฐานใช้ค่าเฉลี่ยเปรียบ
เทียบกับเกณฑ์ 5 ระดับ แล้วนำคะแนนเฉลี่ยของระดับการ
ปฏิบัติงาน ของอาสาสมัครสาธารณสุข มาเปรียบเทียบกับ
เกณฑ์การให้คะแนน

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์
ข้อที่ 3 ศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปฏิบัติงานสาธารณสุข
มูลฐานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านโดยใช้การ
วิเคราะห์ เนื้อหา

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยมีดังนี้

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน
สาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ
หมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำ
หมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ส่วนใหญ่
เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 77.1 สำหรับอายุของอาสาสมัคร

สาธารณสุข มีอายุอยู่ช่วงระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.3 สำหรับการประกอบอาชีพนั้น พบว่าการประกอบอาชีพการเกษตรมากที่สุดถึงร้อยละ 42.1 ระยะเวลาในการปฏิบัติงานนั้นส่วนใหญ่ปฏิบัติงานเป็นระยะเวลาตั้งแต่ 1 ถึง 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.8 สถานที่จัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน พบว่า ตั้งอยู่บ้านอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) คิดเป็นร้อยละ 82.9 การได้รับการนิเทศงานจากเจ้าหน้าที่พบว่าได้รับการนิเทศ งานจำนวน 1 ถึง 5 ครั้งในรอบปีคิดเป็นร้อยละ 45.4 การได้รับสิ่งสนับสนุนและงบประมาณ พบว่ามีค่าไม่แตกต่างกันมากนัก ผู้ตอบแบบสอบถามตอบว่าเพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 52.5 และไม่เพียงพอ คิดเป็นร้อยละ 47.5

2. ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า

2.1 ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมากมี และการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ที่ปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 97.9 คือ ติดตามเฝ้าระวังโรคใช้หัวดก ใช้เลือดออก อุจจาระร่วง และโรคติดต่ออื่นๆ

2.2 เจตคติและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า

2.2.1 เจตคติในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับความคิดเห็นของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีเจตคติมากที่สุดคือการได้เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข และเจตคติน้อยที่สุด คือ การสาธารณสุขมูลฐานเป็นการแบ่งแยกชนชั้นโดยให้คนจนรักษาในหมู่บ้าน ส่วนคนรวยกลับส่งเสริมให้รักษาในโรงพยาบาล

2.2.2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก สำหรับความคิดเห็นของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีแรงจูงใจมากที่สุดคือ การได้รับสิทธิการรักษาพยาบาลฟรีทั้งครอบครัว ในฐานะที่เป็นอาสาสมัครสาธารณสุข และเจ้าหน้าที่สถานี

อนามัยให้การสนับสนุนการดำเนินงานใน ศสมช. หมู่บ้านอย่างเต็มที่

2.2.3 การหาค่าสหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า เพศ สถานที่จัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐานการได้รับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณ การปฏิบัติงานในงานสาธารณสุขมูลฐานเจตคติและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ เท่ากับ 0.475 มีผลต่อตัวแปรอิสระ ทั้ง 10 ตัวอธิบายการผันแปรในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ได้ร้อยละ 47.5

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยมีสาระสำคัญนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ได้แก่ เพศ สถานที่จัดตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน การได้รับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณ การปฏิบัติงานในงานสาธารณสุขมูลฐาน เจตคติในงานสาธารณสุขมูลฐาน และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่ปัจจัยบางอย่างสอดคล้องตามสมมติฐานที่ตั้งไว้และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ซอทิพย์ บรมธนรัตน์ และคณะ (2539 : 76-82) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ณ ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน (ศสมช.) ผลการศึกษา พบว่า มีเพียงปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน คือ ปัจจัยแรงสนับสนุนทางสังคมเท่านั้นที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 เมื่อเปรียบเทียบได้ กับการได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณ ที่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และสอดคล้องกับผลการ

วิจัยของ ปนิจดา ต่วนชื่น (2541 : 94) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในงานสาธารณสุขมูลฐานเขตชนบท จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษา พบว่า เจตคติในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีผลต่อการการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเขตชนบท ในงานสาธารณสุขมูลฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเขตชนบทที่มีระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน ปฏิบัติงานสาธารณสุขได้แตกต่างกันส่วนระยะเวลาในการปฏิบัติงานต่างกัน ปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานได้แตกต่างกัน

แต่ผลการศึกษาในครั้งนี้ ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ พิระศักดิ์ รัตนะ (2543:69) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในเขตชนบท จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า เพศชาย เพศหญิง และประสบการณ์ในการให้การรักษาพยาบาล ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงาน ซึ่งผู้วิจัยพอสรุปได้ว่า ปัจจัยต่างๆ ย่อมมีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านทุกพื้นที่ หากส่วนราชการที่เกี่ยวข้องไม่สนับสนุน ส่งเสริมให้ความรู้ ฝึกอบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างสวัสดิการให้กับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

2. ระดับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย พบว่า

2.1 การปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับการวิจัยของ วิรัตน์ ศรีรักษ์ (2546 : 95) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ระดับการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูง โดยกิจกรรมที่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่ปฏิบัติเป็นประจำ ร้อยละ 97.9 คือ ติดตามเฝ้าระวังโรคให้ทันคนไข้เลือดออก อุจจาระร่วง และโรคติดต่ออื่นๆ ที่นานๆ ครั้ง ปฏิบัติงาน ร้อยละ 31.3 คือ การปฐมพยาบาลเจ็บป่วยเบื้องต้น เช่น แผลถลอก น้ำร้อนลวก และที่ไม่เคยปฏิบัติงาน ร้อยละ 3.8 คือ แนะนำผู้ปกครองแปร่งฟันที่ถูกวิธี ดูแล

ทำความสะอาดฟันเด็กให้ถูกต้อง และไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

2.2 เจตคติและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอ ศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย พบว่า

2.2.1 เจตคติในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ปนิจดา ต่วนชื่น (2541: 94) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในงานสาธารณสุขมูลฐานเขตชนบท จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาพบว่า เจตคติในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเขตชนบท ในงานสาธารณสุขมูลฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัย เจตคติในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีเจตคติในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก นั้นหมายความว่า อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ประสบความสำเร็จและความภูมิใจที่ได้ทำงานเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ช่วยเหลือแก้ปัญหาในงานสาธารณสุขมูลฐานให้กับชาวบ้าน และสามารถทำให้เกิดเครือข่ายองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ทฤษฎีการจูงใจ อี. อาร์. จี. ของ อัลเดอร์เฟอร์ (E.R.G.Theory) ซึ่งอัลเดอร์เฟอร์ ผู้สร้างทฤษฎีได้จำแนกความต้องการออกเป็น 3 กลุ่ม คือ ความต้องการเพื่อการดำรงชีวิต ความต้องการที่จะสัมพันธ์กับผู้อื่น และความต้องการเจริญก้าวหน้าในชีวิต

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจ-ค้ำจุน (The motivation - hygiene theory) ของ เฮิร์ซเชเบอร์ก และคณะ (Herzberg and et al. 1959: 113-115; อังโนไฟลิน ฟองโล, 2531: 216) ได้ศึกษาค้นคว้า เสนอความคิดเกี่ยวกับการจูงใจในการทำงาน ว่าคนที่ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพนั้น มีปัจจัยเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดความพอใจที่จะทำงานมี 5 ประการ ดังนี้

1. ความสำเร็จในงานที่ทำ (Achievement) หมายถึง การที่บุคคลมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่างๆ การรู้จักป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้น ครั้นผลงานสำเร็จจึงเกิดความรู้สึกพอใจในผลงานสำเร็จของงานนั้นอย่างยิ่ง

2. การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) หมายถึง การได้รับการยอมรับนับถือไม่มาจากผู้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงาน ผู้มาขอคำปรึกษา และบุคคลในหน่วยงานหรือบุคคลทั่วไป การยอมรับนับถือนี้อาจอยู่ในรูปของการยกย่อง ชมเชย แสดงความยินดีการให้กำลังใจหรือการแสดงออกอื่นใดที่ทำให้ถึงการยอมรับในความสามาร

3. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (Work it self) หมายถึง งานที่น่าสนใจ งานที่ต้องอาศัยความริเริ่มสร้างสรรค์ ทำทหายให้ต้องลงมือทำ หรือเป็นงานที่มีลักษณะทำตั้งแต่ต้นจนจบได้โดยลำพังเพียงผู้เดียว

4. ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานใหม่ๆ และมีอำนาจรับผิดชอบอย่างเต็มที่ ไม่มีการตรวจหรือควบคุมอย่างใกล้ชิด

5. ความก้าวหน้า (Advancement) หมายถึง การได้รับเลื่อนระดับขึ้น การเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น มีโอกาสได้ศึกษาเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม ได้รับการฝึกอบรมและดูงาน ถ้ามีสิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกระตุ้นที่จะทำให้คนอยากที่จะทำงานด้วยความเต็มใจและมีความสุข

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ในการวิจัยครั้งนี้**ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุข** ประจำหมู่บ้านในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย จำนวน 5 ตัวแปรคือ เพศ สถานที่ตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน การได้รับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณ การปฏิบัติงานในงานสาธารณสุขมูลฐาน เจตคติในงานสาธารณสุขมูลฐานและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุ เท่ากับ.47 มีผลต่อตัวแปรอิสระทั้ง 10 ตัว อธิบายการผันแปรในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ได้ร้อยละ 47.5 **ระดับการปฏิบัติงานของ**

อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย อยู่ในระดับสูง มีเจตคติในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอยู่ในระดับมาก และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อยู่ในระดับมาก **ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน** ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ควรจัดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงาน เพื่อให้ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนอย่างต่อเนื่องควรมีการประชุมสัมพันธ์ งานศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชนอย่างต่อเนื่อง มีการจัดการอบรม ให้ความรู้ด้านนโยบายแก่คณะกรรมการศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ส่งเสริมบทบาทให้มากยิ่งขึ้น เพื่อเป็นที่ยอมรับขององค์กรอื่นๆ สถานีอนามัยมีการจัดเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ เยี่ยมเยียนแนะนำให้กำลังใจในการปฏิบัติงาน ติดตามประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ สนับสนุนให้ศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน มีสถานที่ปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านเป็นเอกเทศ และสนับสนุนเครื่องเขียนแบบพิมพ์ เอกสาร สิ่งพิมพ์ ให้เพียงพอในการดำเนินงาน คณะกรรมการศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน มีความเป็นธรรมในการปฏิบัติต่อชุมชนรับผิดชอบในการกระทำ และเคารพมติของชุมชน ควรมีการจัดทำแผนปฏิบัติงาน 3 ปี 5 ปี ให้ชัดเจนในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยครั้งนี้ได้พบข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครประจำหมู่บ้านและงานสาธารณสุขมูลฐาน ไว้ดังนี้

1. ควรมีให้มีการสนับสนุนงบประมาณให้กับศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน ด้านครุภัณฑ์การแพทย์ วัสดุ อุปกรณ์ทางการแพทย์และยาให้เพียงพอในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
2. จัดสรรเงินค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ตลอดทั้งไม่มีเบี้ยเลี้ยงประชุมเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน

3. ส่งเสริมสนับสนุนอาสาสมัครประจำหมู่บ้าน ปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิดทักษะ ความชำนาญ ได้รับการยอมรับเชื่อถือจากชุมชน

4. สร้างความพึงพอใจโดยการยกย่องให้เกียรติให้รางวัลตอบแทนในความเสียสละของอาสาสมัครประจำหมู่บ้านอย่างเท่าเทียมและทั่วถึงกัน จะส่งผลให้เกิดผลสัมฤทธิ์ของงานเกิดขึ้น

5. จัดสวัสดิการให้กับครอบครัวอาสาสมัครประจำหมู่บ้านด้านการรักษาพยาบาลหรือบริการพิเศษจาก

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จเสร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ ความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ เรืองยศ จันทรสยามารถ ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัฒพร กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ยุภาพร ยุภาศ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ดร.อดุลย์ศักดิ์ สุนทรโรจน์ ผู้แทนบัณฑิตสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมสงวน จันทจร ผู้อำนวยการสอบวิทยานิพนธ์ และอาจารย์คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ทุกท่านที่ได้เมตตาให้ความรู้ คำปรึกษาแนะนำในการแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาเป็นอย่างยิ่ง และขอขอบพระคุณพระคุณอาจารย์ทุกท่านเป็นอย่างสูง

เอกสารอ้างอิง

ช่อทิพย์ บรมธนรัตน์ และคณะ. (2539). **รายงานผลการวิจัยของปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานด้านสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน (ศสมช.) สุพรรณบุรี** : สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุพรรณบุรี. ปนิจชดา ต่วนชื่น. (2541). **ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในงานสาธารณสุขมูลฐาน เขตชนบท จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

พีระศักดิ์ รัตนะ. (2534). **ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขในงานสาธารณสุขมูลฐานเขตชนบท จังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ไพลิน ผ่องใส. (2531). **การจัดการสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิรัตน์ ศรีรักษา. (2546). **ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอภูผินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กาฬสินธุ์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สาธารณสุขจังหวัดหนองคาย, สำนักงาน. (2547). **คู่มือการดำเนินงานสาธารณสุขมูลฐาน**. หนองคาย: ฝ่ายพัฒนาบุคลากร สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดหนองคาย.

